

7. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ

Σκοπὸς τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ὑπῆρξεν ὁ καθορισμὸς τῶν ὑπὸ τοῦ Στράβωνος Ζ, 7, 6 ἀναφερομένων μνημείων τῆς Νικοπόλεως τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων. Τὸ χωρίον ἔχει ὡς ἑξῆς. «Ἡ μὲν οὖν Νικόπολις . . . χώραν τε ἔχουσα πολλήν καὶ

Εἰκ. 1. Δυτικὴ εἴσοδος τοῦ σταδίου.

Εἰκ. 2. Στοὰ ἀριστερὰ τῆ εἰσερχομένῳ εἰς τὸ στάδιον.

τὸν ἐκ τῶν λαφύρων κόσμον τό τε κατασκευασθὲν τέμενος ἐν τῷ προαστείῳ τὸ μὲν εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πεντετηρικὸν ἐν ἄλλοις, ἔχοντι γυμνάσιόν τε καὶ στάδιον, τὸ δὲ ἐν τῷ ὑπερκειμένῳ τοῦ ἄλλοις ἱερῷ λόφῳ τοῦ Ἀπόλλωνος».

Τὸν ναὸν ἢ κρηπίδωμα (Δίων Κάσιος LI, 3) τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνέσκαψεν ὁ κ. Φιλαδελφεὺς (ΠΑΕ 1913), ἀνεγνώρισε δὲ ὡς τοῦ Ἀπόλλωνος ὁ κ. Ῥωμαῖος

(ΑΔ 1922-1925 Παράρτ. σ. 1). Δυστυχῶς ἀδημοσίευτοι παραμένουσιν εἰσέτι οἱ ὑπὸ μεταγενεστέρου ἀνασκαφῆς ἀνευρεθέντες ἄλλοι λίθοι τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Φιλαδελφῆως ἐθρεθείσης σημαντικωτάτης ἐπιγραφῆς τοῦ Αὐγούστου. Τὴν γνώμην ὅμως τοῦ κ. Ρωμαίου, καθορίσαντος τὸν ναὸν ὡς τοῦ Ἐπιφάνου,

Εἰκ. 3. Νοτιοδυτικὴ γωνία τοῦ κρηπιδώματος.

Εἰκ. 4. Ὁλόκληρος ἡ νοτιὰ πλευρὰ τοῦ κρηπιδώματος.

λωνος καὶ οὐχὶ τοῦ Ποσειδῶνος, συμφωνοῦσαν ἄλλως τε πρὸς τὴν ρητὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος καὶ τοῦ Δίωνος Κασσίου (ἔ.ἀ.), ἀσπάζομαι, ἔχω δὲ πρὸς τοῦτο καὶ ἄλλην ἀπτήν ἀπόδειξιν, ἣν θέλω ἐν καιρῷ προσαγάγει ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐργασίας ἀνασκάψαντος περαιτέρω τὸν ναὸν συναδέλφου.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερόμενον στάδιον, κείμενον ἐν τῷ προα-

στείφ τῆς πόλεως καὶ κάτωθεν τοῦ λόφου τοῦ Ἀπόλλωνος, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἀναγνωρισθῇ ἐκ τοῦ φθοειδοῦς αὐτοῦ σχήματος, ἐπονομαζόμενον ὑπὸ τῶν ἐντοπίων «καράβι». Κατὰ τὴν ἐφετινὴν ἀνασκαφὴν ἐκαθαρίσθη ὁλόκληρος ὁ ὑπὸ τοῦ σταδίου καταλαμβανόμενος χώρος καὶ ἀνεσκάφη ἐν μέρει ἡ πρὸς Δ εἴσοδος αὐτοῦ (εἰκ. 1 καὶ 2).

Ἄλλ' ἡ ἐπίχωσις εἶναι ἐκεῖ τόσον βαθεῖα, φθάνουσα ἄχρι βάθους 2

Εἰκ. 5. Μαρμαρινὴ παραστάς.

Εἰκ. 6. Ἐτέρα πλευρὰ μαρμαρινῆς παραστάδος.

περίπου μέτρων, ὥστε ἀπαιτεῖται καὶ χρόνος πολὺς καὶ ἐργασία, διὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου μνημείου.

Ἀνευρέθησαν γλυπτὰ τινὰ τεμάχια μαρμάρου καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη καὶ διηνοίχθησαν ἐν μέρει αἱ τρεῖς εὐρεῖαι αὐτοῦ εἴσοδοι κατὰ τὴν δυτικὴν πλευράν.

Ὀλίγον νοτιοδυτικώτερον ἠρευνήθη ὁ χώρος πρὸς ἑξακρίβωσιν τῆς θέσεως τοῦ ὑπὸ τῶν πηγῶν ἀναφερομένου γυμνασίου. Αἱ ἐργασίαι δὲ αὗται ὑπῆρξαν εὐτυχεῖς, διότι ἀνεκαλύφθη πράγματι μέγα κρηπίδωμα ἐκ μεγάλων λαξευτῶν λίθων ἐκ σχιστολίθου, μετὰ ὄραίου κυματίου, ὅπερ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀνήκει εἰς κτίσμα τι τοῦ γυμνασίου. Τοῦ κρηπιδώματος τούτου ἀνεσκάφη μέχρι τῆς εὐθυνηθρίας εἰς βάθος 3 μ. ἡ νοτιὰ πλευρὰ ἔχουσα μῆκος 11,10 μ. περίπου (εἰκ. 3 καὶ 4). Ἄλλ' ἡ ἐπίχωσις καὶ ἐδῶ εἶναι βαθεῖα καὶ αἱ μακρὰι πλευρὰι δὲν ἀνεσκάφησαν καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῶν.

Ἀνευρέθησαν πολλὰ τεμάχια μαρμαρίνων ἀγαλμάτων καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, ὧν ὠραιότατον εἶναι μεγάλη παραστάς, πιθανώτατα, θύρας, φέρουσα τὴν αὐτὴν γλυπτὴν κατὰ τὰς δύο πλευρὰς διακόσμησιν ξίφους καὶ ἀκάνθης μεθ' ἑλίκων (εἰκ. 5 καὶ 6).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

8. ΜΥΚΗΝΑΪΚΑ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΧΑΪΑΣ

Ἡ ἔκθεσις τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης τοῦ Ὀκτωβρίου 1940 ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀνατολικῇ Ἀχαΐᾳ εἶναι κατ' ἀνάγκην συντομωτάτη, ὅχι μόνον διότι αὕτη λόγῳ τῆς ἐκρήξεως τοῦ Ἰταλοελληνικοῦ πολέμου διεκόπη, ἀλλὰ καὶ διότι γενικῶς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας δὲν ἔτυχον τῆς προσηκούσης καὶ στοιχειώδους ὑποστηρίξεως τοῦ Κράτους, ἀποκοπίσης τῆς ἀποζημιώσεως γενικῶς τῶν ἐκτελούντων αὐτὰς καὶ ἀπὸ τινων μάλιστα καὶ τῶν ὁδοιπορικῶν αὐτῶν ἐξόδων, ἅτινα δὲν ἦτο εὐχερές, οὐδ' εὐλογον, νὰ καταβάλλῃ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία.

Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ ἐματαίωσεν ἐντελῶς τὴν ἰδικήν μου τοῦλάχιστον ἀνασκαφήν, ἦν διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς ἐμῆς θελήσεως ἤρχισα λίαν ἀργὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ἦτο ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου τόσον αἰφνιδία καὶ ἀπτόμος, ὥστε τὰ πάντα νὰ σταματήσῃ καὶ μάλιστα εἰς τὴν δυτικὴν περιφέρειαν τῆς Πελοποννήσου.

Μόλις πρὸ ὀκτώ ἡμερῶν εἶχον διὰ πολλῶν ἐργατῶν ἀρχίσει τὴν προεργασίαν ἐπὶ τοῦ μέρους, ἔνθα ἀνέμενον τὴν εὔρεσιν τῶν Μυκηναϊκῶν τάφων, ὅτε ἠναγκάσθην νὰ διακόψω καὶ νὰ ἀπέλθω μόλις μετὰ τινος ἡμέρας μετὰ πολλοῦ κόπου.

Ὅττω ἡ ἀτυχὴς αὕτη ἀνασκαφὴ ὑπῆρξεν ἄνευ εὐρημάτων μὲν, ἀλλὰ κατὰ τὸ προσεχὲς μέλλον θέλει ἱκανοποιήσῃ καὶ τὰς ἐμὰς προσδοκίας καὶ τὰς τοῦ Κράτους.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ

9. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΣΙΚΥΩΝΟΣ 1940

Λόγῳ ἀσθενείας τοῦ ἀνασκάπτοντος, κατὰ τοὺς μῆνας Αὐγούστου καὶ Σεπτεμβρίου, δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν Σικυῶνος πρὸ τοῦ τέλους Ὀκτωβρίου 1940. Κηρυχθέντος ὅμως, εὐθὺς μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἀνασκαφῆς, τοῦ πρὸς τὴν Ἰταλίαν πολέμου, διεκόπησαν αἱ ἐργασίαι. Διὰ τοὺς αὐτοὺς, ὡς ἄνω λόγους, δὲν κατέστη δυνατὴ καὶ ἡ πραγματοποιήσις τῆς ἀνασκαφῆς Ἀλιφεύρας καὶ Νικοπόλεως.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΣ